Цана асобнага нумару 15 гр.

Przesyłka opłacona ryczałtem.

№ 79 (130). Вільня, Субота 29 Кастрычніка 1927 г. Год III

СЯЛЯНСКАЯ НІВА

Няхай жыве Беларускі Народ!

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: ВІЛЬНЯ, ЗАВАЛЬНАЯ 6. (Wilno, Zawalna 6.).

Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да 3 гадзіны апрача сьвята.

Рэдактар прыймае ад 12 да 2 гадз.

Зямля Сялянству бяз выкупу!

Падпіска: на адзін месяц — 1 зал., на 3 месяцы — 2 зал., на 6 месяцаў 4 зал., на год — 8 зал. Для заграніцы удвая даражэй.

Аплата надрукаванага залежыць ад рэдакцыі

ВЫХОДЗЕ Ў СЕРАДУ І СУБОТУ.

ОРГАН БЕЛАРУСКАГА СЯЛЯНСКАГА САЮЗУ.

Першы крок.

Хоць нам і „Наша Праца" і „Беларускае Слова", быццам згаварыўшыся, адначасна пастараліся прыпісаць сякія-такія перадвыбарныя работы, праўда, даволі разнарэчывыя, пабіваючы заявы „Нашай Працы„ „Беларускім Словам" і наадварот, але-ж мы да гэтага часу фактычна яшчэ нічога не рабілі ў сэнсе падгатоўкі да выбараў у Сойм і Сэнат. Не рабілі і на'т не гаварылі, бо ня мелі на гэта абсалютна ніякіх дадзеных.

І толькі цяпер, дзякуючы артыкулу „Выбарчыя запаведзі" „Віленскага Кур'ера", мы запраўды робім першы крок да плятформы наступаючых выбараў.

„Кур'ер Віленскі" зьяўляецца тэй газэтай, якая, ўсякімі праўдамі ці няпраўдамі, трымаецца за ўрад марш. Пілсудскага, а за тое, некаторыя закулісныя дэталі ёй ведамы. Дык вось, гэтая ўрадавая газэта напісала у сваіх „Выбарчых запаведзях".

„Ледзь некалькі месяцаў дзеліць нас ад выбараў да ўставадаўчых уладаў. Адбудуцца яны ці хто хоча, ці ня хоча на падставе старое выбарнае ардынацыі..." Гэта знача па старым законам і старым парадкам...

Гэтая заява ўрадавага амаль-што афіцыёза заслугоўвае ў вялікай меры на веру, дык дзеля гэтага цяпер пастараемся і мы зрабіць некаторыя вывады маючы вышэй паданыя дадзеныя.

Перадусім глянем на ўклад палітычных арганізацыяў Заходняе Беларусі!...

Што-ж мы тут пабачым? А вось што!... Мы бачым добры дзесятак, як беларускіх так і польскіх палітычных партыяў, ці то ўжо болей-меней скрысталізаваных ці толькі ўзьнікаючых, якія тым ці іншым спосабам будуць імкнуцца заманіць беларускага селяніна, каб на яго сьпіне вывезьці сваіх кандыдатаў да пасольскіх мандатаў. Гэткі стан рэчаў зьяўляецца вялікаю пагрозаю для Беларускага Народу. Калі пачнуць скубаці яго і калі вырвуць па аднэй ды па другой пярынцы, дык ясна, падушкі ня будзе.

Пры гэтакім стане рэчаў Беларускі Народ безумоўна вельмі многа страціць!... Дык дзеля гэтага і зьяўляецца абавязкам таго, ад каго залежыць, пастарацца, каб магчымае няшчасьце адхіліць, ці прынамся паменшыць.

Хто можа і як павінен пакіравацца да ўхіленьня магчымага няшчасьця? Безумоўна той, хто кіруе цяпер палітычнымі акцыямі партыяў і груповак.

Мы ведаем, што мясцамі сярод беларускага жыхарства маюць, праўда, нязначныя ўплывы польскія, але-ж перавага ўсё-ж такі на старане беларускіх партыяў.

Дык першым крокам да ўхіленьня няшчасьця павінна быць каб сапраўды беларускія партыі паразумеліся паміж сабою і стварылі беларускае аб'еднаньне, а тагды ўжо, каб у далейшай сваей працы, можна было асягнуць найлепшыя рэзультаты.

Хто-ж павінен тварыць беларускае аб'еднаньне?

Ужо не для каго не зьяўляецца сакрэтам, што, як-бы не працавалі ў якіх-бы адносінах у сваей папярэдняй працы не канкуравалі, дык і па стажу і багажу працы і па ўзнаньні і па вялічыне ўплываў зьяўляюцца запраўднымі выявіцелямі інтарэсаў і жаданьняў Беларускага Народу: Беларускі Сялянскі Саюз, Беларуская Хрысьціянская Дэмакрацыя і тая група, якая так ці іначай арганізавана ці арганізуецца каля „Нашай Працы".

Дык вось гэтыя тры палітычныя волаты павінны стварыць беларускае аб'еднаньне прыцягнуўшы да сябе некаторых беспартыйных, але-ж чыстых беларускіх дзеячоў...

Мы кідаем гэтую думку на суд нашага грамадзянства і для водкліку таго, каго гэта датыкае. І ня наша віна будзе, калі людзі ня знойдуць добрай волі і ня пойдуць супольна на фронт палітычнага змаганьня за правы Беларускага Народу.

Скарга.

Вокам па сьвеце.

На некалькі дзён увагу сьвету захапіла на сутнасьці ня надта вялікае зьявішча. У Парыжы разглядалася судовая справа забойства Шварцбардам, жыдам па нацыянальнасьці, украінскага атамана Пятлюры.

За гэтае забойства Шварцбарду пагражала кара сьмерці, але-ж сталася так, што Шварцбарда суд апраўдаў.

У чым-жа справа? А вось у чым! Шварцбард, якога да гэтага часу ніхто яшчэ ня знаў, забіў Пятлюру за тое, што ў часе расейскае рэвалюцыі і пераваротаў, адбыліся паўсюдна на Украіне пагромы хрысьціянамі жыдоўскага жыхарства. Прынамся гэтак тлумачыўся сам Шварцбард.

У часе тых пагромаў Пятлюра быў начальнікам украінскае незалежнае дзяржавы, а дзеля гэтага і палічыў яго Шварцбард, а цяпер і парыскі суд, адказным за ўсё тое, што рабілася ў дзяржаве.

Гэта сьцьвердзіў, старшыня Лігі праў грамадзяніна і чалавека. А здаецца, гэтакае цьвярджэньне і паслужыла тым аргумэнтам, які пазбавіў Шварцбарда кары за забойства.

Сочачы за ходам судовага працэсу мы чулі, што Пятлюра, хоць фармальна і лічыўся атаманам Украіны, але-ж фактычна не зьяўляўся гэтакім, бо ня меў фізычнае сілы і ніякае іншае магчымасьці, загарнуць уладу.

Мы чулі, што Пятлюра быў проці пагромаў, але-ж абарона Шварцбарда даказала, што, хоць Пятлюра і выказваўся проці пагромаў, аднак-жа нічога не рабіў, каб спыніць іх.

Мы не зьяўляемся ворагамі ані жыдоўскага ані украінскага народу і ня будзем судзіць сумны інцыдэнт, які здарыўся між імі з прычыны пагромаў і забойства Пятлюры Шварцбардам. Мы пішам гэта дзеля таго, што вельмі зацікавіліся той шырокай арганізаваннасьцю абароны Шварцбарда, якую бачым на судзе.

У абароне аднэй асобы брала ўдзел жыдоўства ўсяго сьвету, бяз рожніцы палітычных груповак, дзяржаўнае прыналежнасьці пад павадыўствам атэіста францускага жыда Тарраса. Гэта самае мы хочам зрабіць „сымболем" беларускаму народу, які найбольш, у параўнаньні з іншымі народамі, кульгае на адсутнасьць абавязку дапамогі і спачуваньня роднаму брату ў яго няшчасьці.

З Парыжа, ад берагоў ракі Сэны, дзе здарылася крывавая трагэдыя, сьпіганем на другі бераг уходняй паўкулі нашай плянэты, дзе разыгрываецца большая крывая драма, у Кітай. Вось ужо у працягу трох гадоў, ідзе там жорсткая, кровалітная і братабойчая „хатняя" вайна паміж самымі кітайцамі.

Ваююць там тры варожыя лагеры, а імена: буржуазна-капіталістычны, манархістычнае ідэалёгіі, нацыялістычна-рэспубліканскі, народна-сацыялістычнае ідэалёгіі і камуністычны. Кожны з гэтых трох лагераў імкнецца пабіць два сабе варожыя, каб поўнаўладна запанаваць над усім Кітаем. Але-ж ніяк і ніхто не здабудзецца на такую сілу, каб аканчальна перамагчы сваіх праціўнікаў.

Было многа гэткіх мамэнтаў, калі здавалася, што лёс таму ці іншаму лагеру ўжо дарыў перамогу, аднак-жа крывая лінія лёсу так зьвівалася, што ўсё ляцела далоў, як пух ад ветру, а фронт змаганых занімаў іншыя пазыцыі.

Што-ж выяўляе кожны з гэтых лагераў?

Можна было-б астанавіцца над кожным з гэтых лагераў і разглядаць падрабязна, але-ж ня будзем гэтак рабіць дзеля таго, што нашым чытачом пэўня ведама, што зьяўляе сабою манархізм. Гэта ўлада аднаго над усімі, які падзяляе здабыткі ўлады паміж прывілеяванымі клясамі буржуазіі, абшарнікаў і капіталістых. Ведамы нашым чытачом і камунізм... Дык спынімся над трэйцім лагерам, які фігуре ў кітайскай хатняй вайне — нацыянальна-сацыялістычным. Гэта такі лагер, які жадае, каб кітайскі народ быў запраўдным гаспадаром у Кітаі, бо дагэтуль там фактычна панавала сусьветная буржуазія. Гэтак у адносінах да нацыянальнае справы. Сацыяльна ператтварыць эканамічнае палажэньне Кітаю гэтак, каб кожны бедны чалавек меў магчымасьць існаваць ня будучы няволь-нікам буржуя.

Хто-ж пераможа? Адказаць немагчыма, бо ў хвалях, яшчэ нічога ня відаць...

Пакідаючы берагі далёкага ад нас Спакойнага ці іначай кажучы Вялікага акіяну, цераз сібірскія пушчы і тундры, ды шырокую вялікарасейскую раўніну пяройдзем туды, дзе ўсяго некалькі гадоў таму назад пралягла новая дзяржаўная мяжа. Пераходзім да савецка-латвійскага дагавору аб ненападаньні. Справа ў тым, што ад часу заканчэньня апошніх ваенных суматохаў, пагроза новае вайны ўвесь час вісіць над народамі кожнае дзяржавы. Урады разумеюць, што у вайне — няшчасьце іх народаў, дык стараюцца неяк быццам адхіліць гэтую пагрозу. Перш-на-перш гэтакае адхіленьне выяўлялася саюзамі паміж тымі дзяржавамі, якім пагражае адна і тая самая небясьпека, або якія паміж сабою ня маюць спрэчак. Паўсталі саюзы, напр. Польшчы з Францыяй, каб супольна бараніцца ад Нямеччыны, Польшчы з Румыніяй, каб мець пэўную адпорнасьць проці чырвонае Расеі і г. д.

Аднак-жа гэта не давала патрэбнае гваранты, дык паасобныя дзяржавы хапіліся за

іншае, а іменна: разгледзіць усе спрэчныя пытаньні, адсунуць іх і даць узаемна адна другой гварантыю не нападаць, а жыць спакойна, мірна і ладзіць добрыя суседзкія адносіны.

У леташнім годзе здарылася так, што гварантаваліся паміж сабою Нямеччына, Францыя і Бэльгія. Гэтыя дзяржавы прызналі, што тыя граніцы, якія дзеляць іх цяпер, павінны быць ненарушальнымі і што на іх існеньне ніхто не павінен пасягаць.

Такі самы, а роўна і гандлёвы дагавор стварыла Латвія з Сав. Саюзам, які гэтымі днямі латвійскі сойм зацьвердзіў. Нешта падобнае хоча і Польшча стварыць з тым-жа Сав. Саюзам.

Ужо адбыліся сякія-такія „ўступныя“ перагаворы, якімі па заявам, як польскіх, так і савецкіх дыплёматаў, намечаны шлях да канчальнага паразуменьня.

Справа толькі ў тым, што, калі запраўды здарыцца нешта падобнае, дык той стан рэчаў, які істнуе цяпер замацуецца, а гэтакім парадкам, Беларусь і надалей астанецца падзеленай!.. Як мы ўжо сказалі, адбыліся паміж Польшчаю і Савецкім Саюзам „уступныя“ перагаворы аб замацаваньні сучаснае мяжы паміж імі і аб загварантаваньні яе ненарушальнасьці, але-ж аб нас, дык ніхто ані Масква ані Варшава не ўспаміналі. Быццам Беларусі і яе народу на сьвеце зусім няма.

Рэч зразумелая, што як Варшава, так і Масква сьціраюць Беларусь з абліча сьвету. Але-ж мы істнуем... і будзем істнаваць...

Да падрабязнага разгляду гэтае справы думаем яшчэ вярнуцца... **Зыркі.**

З жыцьця Польшчы.

Блёк нацыянальных меншасьцяў.

Віленская газэта „Słowo“ зьмяшчае наступную вестку: „З палітычных колаў нацыянальных меншасьцяў дазналіся, што стварыць выбарчы блёк усіх нацыянальных меншасьцяў зьяўляецца немагчымым. Да блёку ўвайшлі-бы ўсе мяшчанскія і сялянскія групіроўкі нацыянальных меншасьцяў, пражываючыя на абшары краю“.

Ізноў-жа „Kurjer Wileński“ піша, што быццам у Варшаве ідуць перагаворы паміж Украінцамі, Немцамі і Жыдамі аб утварэньні выбарчага блёку паміж гэтымі народамі. Пакуль што запраўды нічога ня ведама. Усе весткі носяць характар чуткаў, не маючы запраўдных падставаў.

„Пяст“ зламаўся.

У Польшчы ёсьць гэтак званая партыя „Пяст“, якая найбольш агітуе асаднікаў. Да гэтага часу „Пяст“ быў проці марш. Пілсудзкага. Але-ж вось гэтымі днямі віцэ-старшыня камітэту „Пясту“ пас. Бойка, абвясьціў дэклярацыю, што частка сяброў „Пяста“ выходзіць з партыі і пераходзіць да „ўлоньня“ марш. Пілсудскага.

Сэсія Сойму і Сэнату.

Прэзыдэнт польскай рэспублікі выдаў дэкрэты, якімі склікае Сойм і Сэнат. Першае паседжаньне, быццам мае адбыцца 2 г. лістапада. Разглядацца будзе бюджэт, г. зн. расьпісаньне даходаў і выдаткаў на наступны бюджэтовы 1928/29 год. Калі судзіць згодна тых камэнтарыяў, якія відзім у польскіх газэтах, дык акрамя бюджэту, Сойм ніякіх справаў разглядаць ня будзе ў гэтую сэсію.

Адгалоскі польска-літоўскага канфлікту.

„Кур'ер Віленскі“ падае вестку, што жалаба Літвы на Польшчу, у сувязі з апошнімі арыштамі Літвіноў у Польшчы будзе разглядацца Лігаю Нацыяў на першым паседжаньні, а да гэтага часу высланыя з Польшчы Літвіны будуць у Літве.

Згодна-ж вестак таго-ж „К. В.“, дык, быццам, Літоўскі Камітэт у Вільні выпусьціў новую адозву да Літвіноў у Польшчы, у якой заяўляе, што справа польска-літоўскага канфлікту павінна быць вырашана мірна, з такім варункам, каб Літвіны ў Польшчы мелі магчымасьць утрымаць сваю народнасьць і далей вясьці ў роднай мове культурную працу.

Алярм.

Зьявіліся чуткі быццам урад маніцца вярнуць праваслаўным Холмшчыны некалькі царкоў адабраных і ператвораных на касьцёлы.

З гэтае прычыны польскія газэты паднялі алярм з пратэстам проці гэтакага кроку ураду. Але-ж пасьля выясьнілась, што чутка была няпраўдзівая, дык і вышла так, што польская прэса трывожылася папустому.

Аднак-жа гэтая польская „пустамельле“ выразна паказвае аб тым, што Палякі на чужое вельмі ласыя...

НАВІНЫ.

— **Інтэрвэнцыя п. Ярэміча ў справе Астроўскага.** Пасол Ярэміч рабіў інтэрвэнцыю ў пракураторскіх і ваяводзкіх уладаў, каб прывезенага гр. Астроўскага не вывозіць у Вронкі, а пакінуць у Вільні.

Улады абяцалі справу разгледзіць і па магчымасьці дамаганьні п. Ярэміча, здаволіць.

— **Павятовы камітэт Б. С. С. у Браславі.** Павятовая канфэрэнцыя Б. С. С. ў Браславі 23 г. кастрычніка выбрала павятовы камітэт Б. С. С. ў гэтакім складзе: 1) Ізыдар Пузырэўскі—Зарачы, гм. Браслаў, 2) Антон Пецюкевіч—Цяцеркі, гм. Ёдкая. 3) Уладыслаў Кантурэвіч—Шэвяліткі, гм. Браслаў.

— **Лекцыя ў Шаўлянах.** У в. Шаўляны, Браслаўскага пав., была прачытана лекцыя Старшынёю Браслаўскага Гуртка Інстытуту Гаспадаркі і Культуры гр. К. Юхневічам, на каторай было шмат сялян. Апрача Шаўлянцаў былі людзі з суседніх вёсак. З лекцыі былі ўсе вельмі задаволены. Пажадана было-б, каб як можна часьцей ладзіліся такія лекцыі.

— **Арышты ў Пружаншчыне.** У Пружаншчыне гэтымі днямі адбыліся арышты. Арыштаваны Ул. Гмыр і другія і пасаджаны ў вастрог у Вільні на Лукішках.

Пасол Ярэміч рабіў інтэрвэнцыю ў гэтай справе, з мэтай звальненьня арыштаваных, якія, як выясьнілася арыштаваны за прыналежнасьць да ліквідаванай „Грамады“.

Сярод арыштаваных ёсьць асобы, якія яшчэ перад ліквідацыяй вышлі з Грамады і ў далейшым нічога з яе акцыяй не мелі.

Як відаць, дык творыцца нешта іншае!...

— **Прывітаньне Чэхаславакаў.** Гэтымі днямі прыпадаюць дзесятыя ўгодкі вызваленьня Чэхаславакаў. З гэтае прычыны Бел. Пасольскі Клюб і Бел. Нацыянальны Камітэт паслалі прывітаньні Чэхаславацкаму Народу праз чэхаславацкага пасла ў Варшаве.

Падпісалі прывітаньні Старшыня Б. П. К. пасол Ярэміч і Старшыня Б. Н. К. сэнатар Багдановіч.

— **10-я ўгодкі існаваньня беларускай сярэдняй школы.** Таварыства Беларускае Школы ладзіць сьвяткаваньне з прычыны 10 угодкаў залажэньня першай беларускай гімназіі, якая была заложана ў Слуцку ў 1917 годзе. Урачыстасьць сьвяткаваньня адбудзецца 1 лістапада ў салі Віленскай Беларускай гімназіі—Вострабрамская 9, а 7 гадзіне вечарам.

— **Выйшла з друку** брашура паважнага і цікавага зьместу п. з. „Народ“ Ст. Грынкевіча, друкаваная на 32 старонках.

— **„Сахі“** — першага беларускага месячніка сельскай гаспадаркі — выйшла з друку кніжка 8-я. Зьмест кніжкі складаюць: 1. Навука на службе земляроба, 2. Як карміць кароў, 3. Беражыце сваю скаціну ад сібірскай язвы, 4. Як абязшкодзіць бадлівасьць кароў, 5. Зьнішчайце апаўшыя лісьце ў садзе, 6. Як рабіць з яблыкаў пасьцілу, мармаляд і павідла, 7. Простыя прылады для карчаваньня пнёў, 8. Парады агранома, 10. Парады для гаспадынь, 11. Паштовая скрынка, 12. Біржа. Цана асобнага нумару 30 гр. Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, вул. сьв. Ганны 2, кв. 3.

— **Зьезд умястоўшчыкаў.** 25 г. кастрычніка ў Вільні адбыўся зьезд чытачоў „Беларускага Дня“. Згодна тым весткам, якія падалі польскія газэты на зьездзе было 18 прыехаўшых асобаў. На зьездзе ўтварылася новая партыя пад наз. „Беларуская Народная Радыкальная Партыя“. Выбралі нават цэнтральнае кіраўніцтва. Зьезд паслаў прывітальныя тэлеграмы вышэйшым прадстаўніком польскае ўлады з довадамі вялікага паважаньня і пашаны. Гэтая „партыя“ зьяўляецца паланафільскаю лявіцаю, якая мае на мэце выявіць поўную прыхільнасьць і падтрыманьне сучаснаму польскаму ураду, і як відаць, нахваталася толькі патрыятызму, што выступаець нават проці Паўлюкевіча, вінавацячы яго тым, што ён шчыра, але-ж ня гэтак як яна, кахае мілую Польшчу.

ЯКУБ КОЛАС. 11)

Сымон Музыка.

Поэма.

(Працяг).

Трэба-ж справіць і адзеньне,
І мець боцікі ў запас,
І да квасу мець і квас,—
Трэба ў грунт пусьціць карэньне;
Трэба-ж нешта мець на мэце,
Калі маець тут цара,
А ня творыцца па сьвеце,
У двор ходзячы з двара.
А што выхадзіш? нічога!
Проста... нельга тут маўчаць!—
І пачаў, пачаў малога,
Як той бацька навучаць.
— Хочаш быць ты чалавекам?
Хачаш мець прыпынак-кут?
Заставайся ў мяне тут!
Пад маею будзь апекай.
У мяне бываюць людзі,
Ды ня простыя—паны,
Любяць музыку яны;
Вечарынка часам будзе,
А ты возьмеш сабе скрыпку—
Цім-та! цім-та Ці-лі-лі!—
Шлёма рукі ўскінуў шыбка,
Як-бы струны там былі,
А ён сам мастак-музыка,
Аж Сымона бярэ сьмех.
— Ну, турботка невяліка,
І адмовіцца тут грэх!
Дык якое тваё слова?
Ну, падумай і скажы!
— А што-ж грaць мне ўжо ня нова,
Скрыпка, смык мне ня чужы,
І я згодзен быць у пана,
Я застацца тут гатоў!—
Так Сымонка негадана,
Там прытулішча знашоў.

III.

Дом карчомны быў вялікі,
Месца хваціць хоць каму,
А тым болей для музыкі:
Чаго-ж трэба больш яму?
Кухня будзе сем на дзесяць.
Там ёсьць печ, за печчу кут.
Хоць прусы там куралесяць,
Але Шлёма сказаў: „гут!“
Што там добра?—цёпла, суха,
Сьпі сабе, як добры пан,
А што ходзіць прус-псяюха,
Або злодзей-таракан,—
Пагадзіцца з гэтым трэба:
Многа ў сьвеце валацуг,
Жыць дазволіла ім неба,
Іх ня возьмеш на ланцуг.
У тэй кухні меў пасаду
Шлёмаў парабак Яхім;
Хлопца ўзяў ён пад уладу
І памог яму сім-тым.
— Ось цяпер ты князь ды годзе!
Пазайздросьціць сам прусак,
Той, што ў шчыліне-гасподзе
Век праводзіць, небарак.—
Жартаваў Яхім з музыкі,
Як абладзілі пасьцель:
— І сам Шлёма, пан вялікі,
А яшчэ больш круцель,
Так ня будзе з сваёй Хавай
І ў пярынах спачываць.—
Так казаў дзяцюк рухавы,
Бо любіў пажартаваць.
Агню няма.
У кухні цёмна.
Сьпіць Яхім,
А думкі-дым
Плывуць сукромна,
Як і цьма.
Ня сьпіць Сымон.
Карчма варожа.
Рабін там
І Шлёма сам.
Тут нейк нягожа,
Ня ідзе сон.
Але дарма—
Пяройдзе ночка,
Будзе дзень,
І нікне цень
У тым куточку,
Нікне цьма.
Яркім сьветам,
Агняцьветам
Сьвеціць штосьці,—
То—Яна!
І з усьмешкай
Думак сьцежкай
Прышла ў госьці,
Бы вясна!
Скробат мышкі,
Крокат вышкі,
Кашаль сьценны,
Звон крыла.
А яна з ім
Ходзіць разам
Блескам дзённым...
Прэч, імгла!
Яны ўсюды
Толькі ў пары,
Але імі
Повен сьвет.
Песьні-гуды,
Думкі-чары...
Яе імя —
Агняцьвет!
І падхопяць зноў Сымонку
Думкі-мары, мыслі-сны
Ды ў яе нясуць старонку,
Дзе спаткаліся яны.
У вачох—садок прыветны;
Ён авееены дабром,
Зьвіс над ім спакой сусьветны
Дыямэнтавым шатром.
А ў шатры тым—зор бліска765ньне,
Сьпеў музычны ціпіны,
Мілы голас, вобраз-зьзяньне,
Вочак промені-агні.
А ва ўсім тым карагодзе
Думак-вобразаў і мар
Выкрадаецца, як злодзей,
Цемнік-сон, сон-уладар.
І хлапчынка ўжо ня знае,
Дзе тут сьненьне, дзе тут яў,
Дзесь далёка дух лунае,—
Крыльлі сон яму разьняў.
У аправе кос іскраных
Дзень выходзіць з-за зямлі,
Яснавокі і румяны,
Паліць сьвечачкі ў гальлі
І пучочкамі скрозь лісьце
Разьлівае зьзяньне-сьмех
Для супольнае карысьці
І для радасьці і ўцех.
Ён зірнуў і ў кут Сымонаў
І сказаў, відаць, па дружбе,
Каб службовы доўг выконаў.
Ён пасьцельку прыбірае,
Думак поўна галава,
Ён над службай разважае—
Што-ж за служба? Якава?
А тымчасам вышла Хава,
Аддае такі загад—
Кухню вымесьці рухава,
На двор выгнаць курант.
Так зачаўся дзень тут новы—
На паслугах хлопчык наш:
Ён па воду, ён па дровы
Ён і ў пограб і ў салаш.
І сам Шлёма дасьць работу,

Валасы Сірэны.

(З прычыны першага выступленьня Беларускага Народнага Тэатру ў Вільні).

У нядзелю, 23 г. кастрычніка Беларускі Народны Тэатр, Бел. Інстытуту Гаспадаркі і Культуры перад сваім паўторным ад'ездам на правінцыю пад дырэкцыяй знанага артысты-мастака Пётры Булгака, даў першы свой спэктакль у Вільні.

Адбыўся спэктакль у салі гандлёва-прамысловага клюбу. Праграму спэктаклю складалі: п'есы „Паўлінка" у 2-х актах, твор Янкі Купалы, „Заручыны Паўлінкі" у адным акце, твор Фр. Аляхновіча, дапаўненьне „Паўлінкі".

Акрамя таго тэатральны хор пяяў песьні і тэатральны балет выканаў на сцэне народныя беларускія танцы: Лявоніху і Юрачку.

Igралі:

гр. А. Чайкоў, у ролі засьцянковага шляхціца — Сьцяпана Крыніцкага,

гр-ка Н. Шумская — „Альжбеты", жонкі Крыніцкага,

гр-ка Ф. Чэчат — „Паўлінкі" дачкі Крыніцкіх,

гр. А. Лобан — "Пранціся Пустарэвіча", свата Крыніцкіх,

гр-ка Э. Залкінд—„Агаты", жонкі Пранціся,

гр. М. Маскалік — вучыцеля Якіма Сарокі,

гр. П. Булгак — Адольфа Быкоўскага,

гр-ка З. Міхалевіч — прыяцелькі Паўлінкі,

гр. Л. Шадыро — госьця,

гр. Я. Жукоўскі — музыкі.

* * *

Валасы Сірэны!...

Гэтак называюцца прыгожыя кветачкі-краскі, якія растуць у горах, ля скалаў і якія, на скале, на пяшчанках нанесеных ветрам, ня толькі жывуць, але-ж красуюцца і здабываюць ад усемагутнае прыроды—прыгожасьць. Што гэта?... Гэта—сымболь жывучасьці і вытрывальсьці.

Беларускі Народ, ты пакрыўджаны, твае ворагі кажуць, што цябе зусім няма і на'т твае прыяцелі сумлявацца ў тваім істнэньні і, калі прызнаюць гэткае, дык лічаць цябе нікчэмным, нікудышным... На меракор усім гэтакім прапаем, ты ня толькі істнуеш, але-ж і творыш. Што-ж гэта? Гэта—праява несьмяротнасьці.

Аналёгія... Той грунт, на якім ты існуеш (грунт палітычны канешна), гэта-ж скала, але-ж ты, як і тыя кветачкі, знаходзіш сабе спажыву і змагаючыся за сваё істнаваньне: ты расьцеш і красуешся... Што гэта? Гэта — сымбалічная адзнака.

Некальки сот чалавек рознага веку, полу, нацыянальнасьці, рэлігіі, палітычных поглядаў і матэрыяльнага палажэньня, у нядзелю 23 кастрычніка, былі сьведкамі тваіх жыватворчых праяваў і, ўсе тыя твае праявы, віталі... Што гэта? Гэта—гымн тваей вялікасьці.

У асобах тваіх дзяцей, артыстаў Беларускага Народнага Тэатру, ты, у першы раз, вышаў на агульна чалавечую сцэну віленскага маштабу і паказаў сябе... Вышаў, каб у асобе Пранціся Пустарэвіча, махнуўшы рукою на ўсе праявы сучаснасьці, на тыя цяжкія праявы, якія акружаюць цябе, сказаць: глупства. Што гэта? Гэта—надзея на сьветлую будучыну.

Мы бачылі (гэта паказаў той-жа Пранціcь), што ты часта блудзіў: ты траціў і воз і шапку, але не траціў вытрывальсьці і ў найгоршыя часіны, найбольш няпрыемныя для цябе мамэнты, мы відзелі адважны размах рукі і тое, ужо, ці не сымбалічнае слова: „глупства, вось, цо-да, пане дабрадзею: собственна шапка ў саломе была..."

Але, твая шапка была ў саломе, але, блудзячы, мыляючыся, ходзячы „тудэма-сюдэма", як казала Агата, Пранцісёва жонка, ты ня мінаў нічога і нікога, ты шукаў прычыны і месца, каб атрымаўшы адвагу знайсьці сваю шапку, выцягнуць яе з саломы і надзець на галаву. І калі ходзячы „тудэма-сюдэма", ты не згубіў, а знайшоў магчымасьць самавыяўленьня, дык праўдзівым будзе, як сказаў Сьцяпан Крыніцкі, што: „дзьве дзюркі ў носе і... скончылося". Але, скончылося блуканьне і трата шапкі, ты падышоў да таго, што... як тыя кветачкі-красачкі растуць у горах ля скалаў і бываюць прыгожымі!... Ты, будучы на скалістым грунце, не загінуў, а „сюдэма-тудэма" вышаў на сцэну...

Гэта—сымболь жывучасьці і адзнака жыцьцяздольнасьці, праява вытрывальсьці...

Вось, цо-да, пане дабрадзею!...

Беларускі Народ, у чым твая жывучасьць, жыцьцяздольнасьць, вытрывальсьць, несьмяротнасьць?

На сцэне тэатру мы бачылі... Адольф Быкоўскі, шляхціц, вучыў Паўлінку танцаваць новамодныя танцы, аднак-жа, ніяк яму гэта не ўдавалася. І, калі яго прасілі пяяць песьню „Чаму-ж мне ня пець", дык чулі мы адказ — гэта мужыцкая.

Мо' хто скажа, гэта-ж сцэна!... спрачацца ня буду... але—была сцэна, але што, калі ня тое, што ёсьць можна паказаць і выявіць на сцэне?!...

Дык што гэта? Гэта—доказ, што твая будучыня таксама, як і жывучасьць і вытрывальсьць — у табе самым, у тваей мужычасьці, пад тваей шэрай сярмягай... За тое, што ты—мужык, што захавалася твая сярмяга—ты істнуеш цяпер, бо сказаў, Якім Сарока, „пад шэраю сьвіткаю б'ецца лепшае сэрца, як пад модным сурдутам". Вось у чым сэкрэт тваей жыцьцяздольнасьці! І толькі дзеля таго, што ты, у часе ліхалецьця, якое было і якое трымае цябе, яшчэ і цяпер ня згубіў шэрае сьвіткі, ты не загубіў і самога сябе.

Вось, цо-да!...

Тое, што паказалі артысты на сцэне, разыграўшы п'еску пад назовам „Паўлінка" зьяўляецца творам твайго песьняра і прарока—Янкі Купалы. Вытварыўшы сцэнічныя абразы з тваіх жыцьцёвых праяваў, ён, як запраўды прарок, ня мог ня ўсьніць сабе, што ты, Беларускі Народ, заб'еш сумліў у прыяцелеў і надзею на тваё няіснеиньне ў ворагаў... глыбокай любоўю і прыхільнасьцю да шэрае сьвіткі-сярмягі. Што гэта?

Гэта ня толькі адзнака жывучасьці, але-ж і сымболь... што ты толькі тагды „займеш свой пачэсны пасад між народамі", калі будзеш трымацца ўсяго таго, што роднае!...

Вось, цо-да!...

Ст. Сьв.

Што дзеецца ў сьвеце?

Новае ў самалётах.

Ангельскі канструктар-лётнік Х. Пэйдж стварыў новую канструкцыю самалёту (аэраплану), і паказаў першыя пробы. Самалёт гэтае новае канструкцыі спыняўся на паветры і праз нейкі час стаяў бяз руху.

Гэты вынаход ангельскага лётніка вельмі карысны, бо гэтакі самалёт, калі папсуецца машына, замест таго каб упасьці, будзе мець магчымасьць спыніцца на паветры, а праз гэты час лётнік так ці іначай уратуецца.

Троцкізм.

Маскоўская „Праўда" піша, што выключэньне Троцкага і Зіноўева з Цэнтральнага Камуністычнага Камітэту, зьяўляецца для іх апошняю перасьцярогаю. Калі ў далейшым яны пасьмеюць яшчэ рухацца проці камуністычнае большасьці, дык „Праўда" абяцае выкінуць Троцкага і Зіноўева з партыі зусім.

Паўстаньне ў Мэксыцы.

Паўстаньне ў Мэксыцы прыціхла. Гэнерал Гомец, які паўставаў, недзе ўцёк. Дыктатарам над Мэксыкай астаўся Каллес.

Нямеччына і Антанта.

Пераможаная Нямеччына павінна плаціць вялікую даніну пераможцам Антанты (Францыя, Англія, Бэльгія і др.). Дык, каб выцягваць лягчэй грошы Антанта паставіла кантроль над Нямеччынай. Кантроль павінен глядзець, каб Нямеччына не расходавала сваіх грошай на тое, што ёй не дазволена. Але-ж сталася нешта зусім іншае, бо вось нядаўна Нямеччына хацела павысіць свае дзяржаўные выдаткі. Проці гэтага запратэставаў кантроль Антанты, які баіцца, што калі Нямеччына патраціць грошы на свае патрэбы, дык ня зможа заплаціць даніны.

Нямецкі ўрад вядзе перагаворы са сваімі дзяржаўнымі дзейнікамі і зьбіраецца даць адпаведныя выясьненьні пану кантралёру.

— **Беларускі спэктакль-вечарына.** У суботу 29 г. кастрычніка, навасьвецкі гурток Т-ва Бел. Школы ладзіць спэктакль-вечарыну, у памешканьні Т-ва, вул. Сьв. Ганны № 2. Адыграна будзе „Яе трэба паказаць доктару" — пераклад з расейскага.

Бо ўсё згодзіцца ў жыцьці,
На ўсё трэба мець ахвоту,
Каб свой потым лёс знайсьці.
Праўда, хлопца прыдзелі,
Далі Хаімаў каптан,
Шлёма з Хавай аглядзелі
І сказалі: „Ну, як пан".
І Сымон быў рад і з тога;
Зубаскал-жа той Яхім,
Тут пасьмейваўся з малога
І пацьвільваўся над ім.
— Падарунак, браце, хвацкі!
Ты цяпер—пан Лапсярдацкі.
Эх, ярмолачку-б дадаць!
Кім ты стаўся-б—не згадаць!
Адна ганьба, што аблезлы,
А так добры лапсярдак!—
Хоць Яхім быў хлопец не злы,
Ды на кепліі быў мастак.
Хлопцу ўсё было тут нова:
Шлёма, Хава і іх дом,
Звычаі іх, жыцьцё і мова,
Іх трасеньне над рублём.
У карчомцы быў асобны,
Свой уласны жыцьця лад,
Свой рахунак, брудна-дробны,
Права, звычаі і ўрад.
Карчма рэдка пуставала:
Чуць разьвідніцца—сюды
Хоць чыя душа віtала,
Шоў стары і малады.
Цэлы дзень рыпелі дзьверы;
І былі такія тут,
Што ніяк ня зналі меры
І, сагнуўшыся, як склют,
Вартавалі цэрплява
Кампанейскіх малайцоў,
Пазіралі так лісьліва
На заежджых тут людцоў.
Так было тут у дзень будны,
А ў сьвяты і не прайсьці:
Брата, бацькі было трудна
Тут разгледзець і знайсьці.
Але ўлетку, то нічога:
Вось зімой зайдзі ў карчму!
Тут падзівішся, нябога,
Збудзеш смутную думу.
Тут падчас трасуцца сьцены,
Лавы крышацца, як соль.
Часта ў ход ідуць палены,
Як разыйдзецца тут голь.
Сёмка тут пачне казаньне,
Як Мацюта лез на плот,
Як Чылін сьпяваў літаньне,
Як жаніўся Лысы Дод;
Пра шаўца пачне ён казкі,
А як скажа—з сьмеху ляж!
Як у Хасі з яго ласкі
Нарадзіўся Масыяш.
Два Антосі—Лузун, Лата—
Пацяшаюць тут усіх,
А Базыль, Карусь, два браты,
Зводзяць двох братоў другіх.
Тут зубамі крэпкі Сыса
Ступу тоўстую насіў,
А вар'яту Янка Лысы
Пуза ботамі мясіў.
А той жылы ўсе напружыць,
Голы выпучыць жывот,
Янку носіць ён і кружыць—
З сьмеху поўзае народ.
Тут бывала ў карк Піліпа
Жонка гнала з карчмы вон,
І аб сына стары Клыпа
Чапялу ламаў ці млён.
Тут ігрышчы адбываліс
Перад сьвятамі зімой,
І трасьліся, калыхаліс
Сьцены, дошкі пад нагой.
Дзяцюкі, набраўшы пары,
Тут лятали, як віхры,
Як у полі на папары
У гіз бегаюць валы.
Верцяць дзевак, бы круцёлак,
На паветры іх нясуць,
Сьцены, прыпек і пяколак
Іх хвальбонамі мятуць;
Аж падлога пад нагамі
Гнецца, крэхча і рыпіць,
І агонь у тахт з рубцамі
Ў лямпе з подекакам гарыць.
Патамяцца, папацецца—
Дзьверы насьцеж—на мароз,
Покі лбы пахаладзеюць
І пачне сінецца нос.
Танцавалі маладыя,
Весяліліся, пілі,
Для іх скокі, гульні тыя
Многа радасьці нясьлі.
А Сымонка, як праклятьі,
Ім да тэтых пеўняў граў,
Толькі ён ня ведаў сьвята,
Сьветлай радасьці ня знаў.
Без ахвоты-захапленьня;
Ускідала смык рука;
Не хапала і цярпеньня,
Сіл падчас у бедака
Граць праз цэлых тры гадзіны
Нескончоную кадрыль;
Марнаваўся век дзяціны,
Талент друзіўся на пыл.
Рана хлопчык падымаўся,
То каморкі падмятаў,
То пры кухні завіхаўся,
Шлёму, Хаве памагаў.
І так кожны дзень заняты,
А каб час не марнаваў,
Ад Сымонкі Шлёма кляты
Смык і скрыпку адбіраў.
— Так, мой браце, так Сымоне,—
Падбаўляў агню Яхім:—
Ня ў гуморы ты штось сёньня;
Шлёма—кецкі твой айчым.
Ты—падкухціх, ты—музыка,
Падмятайла, ваданос,
Лупіць Шлёма з цябе лыка,
Як каня запрог у воз!
Бедны ты, брат, і няшчасны—
Без кароны стаўся цар:
Над скрыпуляй, над уласнай
Ты цяпер не гаспадар!
Няма ў Шлёмы к табе ласкі,
Ня згрунтуеш ты, брат, з ім!
Цяжка жыць з чужой папаскі,
Лепш ідзі к бацьком сваім:
Сэрца бацькава ня камень,
Бацькаў хлеб смачней віна,
І ня зломіць табе рамень
Праца бацькава гумна.—
— А ты служыш вось, Яхіме.
— Ну, то я—другая справа:
Шлёма мне духоў ня выме
І ня возьме ў рукі Хава.
Я, брат, знаю, што мне трэба,
У мяне ёсьць пэўны плян:
Я вазьму кусішча хлеба,
А ня зношаны каптан!
Я—салома, ён—мякіна,
Мне гарэць, а Шлёме гніць,
І салома-сіраціна
З вольным ветрам паляціць.
Толькі ўскіну я вачыма—
Мой і погляд робіць сьлед,
Ты пачуеш пра Яхіма,
І сам родзішся на сьвет...
Эх, Сымон!.. да ты ня пара,
Не таварыш ты мне, друг:
Мой таварыш—воўк паджары,
А быць можа і ланцуг.—

(Далей будзе.)

Культурная праца.

Шмат разоў мне прыходзілася чытаць у газэтах аб тым, што Беларускі Інстытут Гаспадаркі і Культуры сарганізаваў тэатр, які ад пачатку чэрвеня ўвесь час езьдзіць і ладзіць спэктаклі і вечарыны, пяе народныя песьні і г. д., а гэтак сама інструктары гэтага-ж Інстытуту чытаюць лекцыі на ўсялякія тэмы, аднак-жа ца гэтай пары, дзякуючы незалежным ад мяне прычынам, я ня меў магчымасьці пабыць хоць на адным спэктаклі, праслухаць хоць адные лекцыі. Ажно вось даведаўся, што на 9-га кастрычніка с.-г. Беларускі Народны Тэатр ладзіць спэктакль у Лаварышках, Віленска-Троцкага павету, а гэтак сама мае быць чытана і лекцыя. Ня зважаючы на тое, што ад нас да Лаварышак больш 10 вёрст, некалькі асобаў, а ў тым ліку і я, выправіліся 9-га кастрычніка ў Лаварышкі, з мэтай усё гэта пабачыць і пачуць асабіста.

Каля паловы 5-ай гадз. папалудні распачаўся спэктакль, ставілі „Паўлінку“ і „Заручыны Паўлінкі“.

Ну і праўда, што граюць дык граюць! Ня толькі мы Беларасы, але ўсе, хто толькі быў, засталіся надта задаволенымі. Пасьля спэктаклю, інструктар Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры гр. Я. Васілеўскі прачытаў лекцыю на культурна-гаспадарчую тэму.

У сваей гарачай прамове гр. Васілеўскі абрысаваў даўнейшы і сучасны ровень духовай і гаспадарчай культуры нашых местаў і вёсак, адзначаючы прычыны нашай адсталасьці ад заграніцы, з якіх галоўнаю прычынаю зьяўляецца найчасьцей ня толькі апаласьць, або інакш кажучы—незацекаўленьне грамадзкім жыцьцём і вынікаючымі з гэтага карысьцямі і абавязкамі, але галоўным чынам—адсутнасьць праўдзівай ахвоты да палепшаньня свайго-ж асабістага жыцьця, да ўмацоўкі эканамічнага становішча, да пашырэньня свайго-ж сьветовага кругазору. Праўдзівыя залатыя словы...

Каб наш селянін, а галоўным чынам—наша моладзь, заместа гарэлкі, ды распусты—ўзялася за культурную працу, шмат лягчэй і весялей-бы нам жылося. Далей гр. Васілеўскі, абгаварваючы прычыны паўстаньня Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры, адзначыў яго галоўныя мэты, як: 1) разьвіцьцё земляробства, садоўніцтва, гародніцтва, пчалаводзтва і земляробскага промыслу, 2) падтрыманьне і разьвіцьцё народнага промыслу, рамясла, тэхнікі і мастацтва і 3) пашырэньне духовай культуры, навукі і прасьветы. Як бачыш—усё тое, што гэтак патрэбна ня толькі нам сялянам, але ўсяму Беларускаму Народу.

Будучы больш-менш знаёмым з усімі дасюль існуючымі беларускімі арганізацыямі, я пераканаўся, што толькі Беларускі Інстытут Гаспадаркі і Культуры ёсьць тэй арганізацыяй, якая можа нашу культуру і гаспадарку паднясьці на належную вышыню, што можна судзіць ужо з таго, што за кароткі час свайго існаваньня—Інстытут сарганізаваў кооператыўна-гандлёвыя курсы, якія скончылі 29 асоб.

Яго-ж тэатр (Беларускі Народны Тэатр) езьдзючы па роднай зямельцы, ставіць спэктаклі, пяе родныя песьні; яго-ж інсрукторы чытаючы лекцыі, заахвочваючы нас не да палітычнай грызьні між сабою, а да шчырай і згоднай працы над палепшаньнем нашага жыцьця.

Цяпер узноў 27 верасьня пры Інстытуце залажыўся Беларускі Кооператыўны Гаспадарча-Прамысловы Банк, якога галоўнай мэтаю мае быць—дапамога сялянству, як грашыма так і тэхнічна, у падняцьці і пашырэньні гаспадаркі, а дзеля лягчэйшага зьдзейсьненьня гэтых мэтаў,—з пачаткам наступнага году, гэты банк мае адкрываць на правінцыі свае аддзелы; апрача гэтага, пры некаторых гуртках Б. І. Г. і К. арганізуюцца спажывецкія кооператывы, а нават і масларні. Гэтых фактаў аж надта досыць каб пераканацца, што Б. І. Г. і К. ёсьць арганізацыяй, якая запраўды ўзялася за працу для народу, а калі гэта так, дык за ёй павінны ісьці ўсе Беларусы. Гурткі Б. І. Г. і К. павінны быць у кожнай вёсцы. Усе бяз розніцы веку і полу павінны належаць да гурткоў Інстытуту, ды ўсе да працы над культурна-гаспадарчай нівай, ды праўдзіва казаў гр. Васілеўскі, што „ня мы на долю, а доля на нас павінна абіжацца за нашае няшчаснае жыцьцё, бо той, хто праўдзіва хоча лепшага жыцьця, той працуе, той шукае гэтай лепшай долі, а хто шукае—той і знойдзе!“

Дык няхай-жа жыве Беларускі Інстытут Гаспадаркі і Культуры, няхай яго сеўба прынясе нашай Бацькаўшчыне пажаданы плён!

Д. Янчук.

Весткі з Краю.

Праца нашай Рады.

(Добры прыклад).

(Любча, Навагрудзкі пав.).

Як ведама на абшары Зах. Беларусі істнуюць чатыры беларускія гімназіі. Усе яны зьяўляюцца прыватнымі і ад казны не атрымліваюць ніякае дапамогі. Утрымліваюцца яны выключна за тыя сродкі, якія складаюцца з платы вучняў за навуку. Дык і ня дзіва, што матэрыяльны стан нашых гімназіяў, гэтых асяродкаў і крыніцаў веды і сьвятла для Беларусаў, вельмі цяжкі...

Дык хто-ж можа падтрымаць беларускія гімназіі, як ня самае беларускае грамадзянства? На вялікі жаль грамадзянства мала зьвяртае ўвагі на справу вялікага значэньня.

І вось, Любчанская валасная рада, здаецца, першая зразумела і прызнаўшы неабходным падтрымаць гімназію асыгнавала 500 зл. на аднаразовую дапамогу Навагрудзкай беларускай гімназіі.

Гэты добры пачатак будзе прыкладам усім валасным радам!..

Грамадзяне радныя, пара прызнаць як абавязак, што апека над беларускімі ўстановамі ляжыць на самым беларускім народзе, дык вы, як прадстаўнікі народу і павінні па меры магчымасьці дапамагаць тым установам, якія зьяўляюцца карыснымі народу і трэбуюць яго апекі і дапамогі!

Кміта.

Аб справах школы.

(Дзісеншчына).

Хто хоць чуць мае ў сабе свядомае беларускае пачуцьцё, дык думаць трэба, што ў таго на кавалкі разрываецца сэрца, бачучы як страшэнна калечацца польскімі школамі беларускія дзеткі.

Сотні карэсп. пісалася аб гэтым на шпальтах беларускіх газэт, сотні жалабаў падана да вышэйшых польскіх уладаў; як бацькамі, так і беларускімі арганізацыямі з дамаганьнем роднае школы для лягчэй беларускіх дзеткак, у „вольнай“ польскай Рэчыпаспалітай. Але-ж усё асталося па даўнейшаму, усё было дарэмна, бо ціж можна быць пад увагу тыя некалькі, нешта 15 школаў, якія афіцыяльна абвешчаны быццам беларускімі, а фактычна астаюцца польскімі. Было-ж падана дэклярацыяў з дамаганьнем 400 родных школаў, толькі за адзін леташні год.

Браты гэта-ж насьмешка над намі!..

Ніжэй падаю да ведама беларускага грамадзянства аб пасьпехах польскіх школаў у Гэрманавіцкай воласьці, дзе вучаць беларускіх дзетак пераважна пані вучыцелькі з Галіцыі. Некаторыя вучні ходзяць ужо па тры гады да польскае школы але-ж чытаюць разам з першагоднікамі на першай старонцы лемантара.

„Лепш быць першым як апошнім“, гэта добрая філёзофія ў адносінах да чаго іншага, але-ж у навуцы чытаньня мець справу ў працягу трох гадоў з першаю старонкаю лемантара — рэч няпрыемная...

Я. Закінуты.

Гаспадарскі аддзел.

Зьбірайце попел.

Каб добра расьлі на нашай ніве расьлінкі, трэба пад іх палажыць гною. Гэта ведае кожны гаспадар-земляроб. Але бяда наша, што гною ў нас не хапае ня толькі палажыць на ўсё поле, пад усе культуры, але, часам, у гаспадарцы яго зусім ня бывае. Вось дзеля гэтага мы павінны пашукаць іншых спосабаў угнаеньня нашае спустошанае ніўкі.

Навука ведае, што попел кожнай расьліны складаецца з тых частак, якія расьліна ўзяла ў часе свайго росту з зямлі. Гэтымі часткамі будзе: паташ (каліў), фосфарны квас, вапна і інш. З гэтага можна бачыць, што, калі зварачваем зямлі попел, дык мы аддаём ей тое, што расьлінка ўзяла з нівы. Мы зварочваем зямлі паташ, фосфар і вапну. Угнайваючы зямлю попелам, мы аддаем ей тое, што і саломісты гной, але без азоту (салетры), які ўцёк пры гарэньні разам з дымам у паветра.

З гэтага відаць, што попел трэба лічыць адпаведным гноем на нашы землі. У гэтым попеле, апрача азоту, важны для нас калі (паташ) і фосфарны квас. З гэтага-ж відаць, што нам трэба зьвярнуць асабліву ўвагу на попел, як на ўгнаеньне, а ня выкідаць яго на вуліцу. Зьбіраем яго і перахоўваем у сухім месцы.

Як-жа ўжываць попел, калі яго разсяваць і колькі трэба пад кожнае збожжа?

Попел можна падсяваць пад кожную сельска-гаспадарчую расьліну: жыта, пшаніцу, авёс, ячмень, а асабліва пад бульбу, лён, канюшыну і агародніну.

Пад жыта і іншыя каласавыя збажыны высяваюць звычайна каля 30 пудоў на дзесяціну.

Пад бульбу, лён, канюшыну—попелу можна высяваць у два разы больш (60 пудоў на дзесяціну).

Высяваць попел на ральлі трэба як мага раней: пад азіміну перад першай воркай, калі поле яшчэ не зааранае. Калі пад жыта будзе падсяваецца канюшына, дык попелу можна высяваць таксама 60 пудоў на дзесяціну, сколькі трэба і пад канюшыну.

Пад ярыну: авёс, ячмень, лён, бульбу—попел трэба высяваць таксама магчыма раней: лепш з восені і зараз-жа попел заараць. Вясной найлепшы час для пасеву попелу будзе, як толькі зойдзе з поля сьнег. Заворываць попел трэба ня менш, як на 2 вяршкі. Сеюць яго ў ціхую пагоду, калі няма ветру; лепш за ўсё раніцай, або позна вечарам.

Асабліва карысны попел на лёгкіх землях: пяшчаных, супесках, лёгкіх падглінках і падзолах.

Ужываючы попел, як угнаеньне, трэба заўсёды помніць, што высяваць многа попелу на поле (да 100 пудоў на дзесяціну, як гэта рэкамэндуецца ў старых сельска-гаспадарчых кніжках) не заўсёды бывае карысна, а часам навет і шкодна: калі пасыпаць гэтак многа попелу на ральлю, дык бывае, што поле пасьля раптоўных дажджоў заскарупее, што дрэнна адбіваецца на ўраджаю. Гэта больш усяго бывае на землях зьвязлых, як гліна, суглінак.

Попел можна з карысьцю высяваць і па сенажаці, з якіх нашы гаспадары што год бяруць пакосы, а аддаваць назад ім тое, што з іх узята—не аддаём. Дзеля гэтага на нашых сенажацях з году на год ураджай траваў памяншаецца. Каб направіць нашы сенажаці, на іх трэба высяваць попел, гэта знача, вярнуць нашым лугом тое, што забралі мы сенам. Апрача таго, калі сенажаці тарфяністыя, балоцістыя, ці як іх называюць кіслыя, дык попел на іх вельмі карысны: попел тут усувае квасначасць лугоў, шкодную для ўзросту культурных траваў, дзеля чаго ад попелу ня толькі павялічваецца ўраджай, але і якасьць траваў паляпшаецца.

Ад ужываньня попелу пад бульбу процант крахмалу ў бульбіне павялічваецца, ад чаго паляпшаецца смак бульбы. Валакно лёну па попелу робіцца больш элястычнае, што гэтак цэніцца нашымі купцамі.

З усяго вышэй сказанага відаць, што попел, гэта вельмі важны гной на нашы землі, што гэта грошы, якія гаспадар мусіць пусьціць у абарот на сваей зямлі, а ня выкідаць іх вон, што гэта часта робіцца цяпер.

Гаспадар-Практык.

Рэдактар і выдавец А. Герасімчук. Беларуская Друкарня ім. Ф. Скарыны, Вільня—Людвісарская 1.